Ч. 195 (12.561). Львів, четвер 4. вересня 1930. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Участь українців у виборах.

Львів, 2. вересня 1930.

На першу звістку про розвязання сойму ми зразу видали поклик приготовляти вибори. Бо не мали ніякого сумніву, що політичний провід рішить взяти у виборах участь. І справді, оголошене вчора офіціяльним комунікатом рішення екзекутиви УНДОбєднання у цьому напрямку було прийняте одноголосно, після короткої дискусії, та мало радше формальний характер. Бо, як ми вже вчора це з притиском підкреслили, наша участь у соймових виборах випливає з засадничої політичної тактики, яка остала без змін, не оглядаючись на неґативне відношення польської більшости у двох останніх соймах до українських справ.

Ця національно-політична тактика українців у Польщі була накинена подіями, які основно змінили їх внутрішнє і міжнародне положення. Після програння війни в 1919 р. продовж дальших чотирьох літ ведено тактику пасивної резистенції. До державних актів, яких українці не признавали й у яких не хотіли брати участи, належали м. і. і соймові вибори з 1922 року. Ця тактика була кермована мотивами закордонної політики. Але рішення Ради Амбасадорів з дня 14. березня 1923 року було завершенням наших невдач і на міжнародньому полі. Льогічною консеквенцією тих двох наших програних: воєнної і дипльоматичної, стала потреба зміни політичної тактики. Коли перша тактика була випливом умов національної революції, другу треба було пристосувати до вимог еволюції. Тому рішено **легалізувати** українське життя, яке перебувало досіль у підпіллі, на нелеґальному чи напівлеґальному положенні.

Легалізація українського політичного життя накладала відразу на політичний провід обовязок використовувати всі можливі легальні шляхи, які вели би до оборони українських інтересів — з виїмком, очевидно, шляху, який вів би до зради національних ідеалів. Коли ж на це дехто скаже, що прецінь оборона українських інтересів у варшавських парляментарних палатах не принесла досіль ніяких чи майже ніяких практичних позитивних наслідків, то на це можна відповісти, що 1) парлям. трибуна у Варшаві має значіння не лише добування якихось негайних дрібних користей, але служить передовсім для обєктивної і авторитетної **інформації** польського і непольського світа про те, що у нас діється, а про що польський і непольський світ має досіль таке поняття, як про відносини напр. на Новій Зеляндії; 2) не можна теж зовсім неґувати користи з перебування у польському соймі, тому, що всетаки — коли не вдається нічого здобувати — то бодай іноді вдається паралізувати нові затії та всетаки мається можність реаґувати на те, що там говориться про нас і робиться у звязку з нашим життям. Парляментарний терен є одним із тих теренів леґальної боротьби, який ми маємо до розпорядження. Очевидно, було б занадто великою наївністю вірити у повний остаточний успіх нашої боротьби на варшавському парляментарному терені. Але не вільно його покидати так довго, як довго взагалі істнує можливість боротьби. Очевидно, може прийти момент, коли внеможливлять представництву українського населення залишатися далі на тому терені й далі старатися використати по змозі наших сил його можливости; таку перспективу бачили ми вже напр. у славному конституційному проєкті ББ. Але покищо треба далі виконувати свій обовязок і залишатися ще на важких і невдячних позиціях — як довго це можливо.

Та поруч із діяльністю на самій парляментарній арені, вибори мають ще іншу ціль, особливої ваги для нас: дають можливість вибору нового авторитетного політичного проводу. Тому, щоби цей провід не був у своюму складі випадковий, як наслідок демагогічної агітації чи амбіціонерства одиниць, з одного боку, широкі маси виборців мусять докладно визнаватися у політичній фізіономії виборчих ліст, з другого боку партійні проводи мають за обовязок з найбільшою обережністю, з почуттям величезної відповідальности, складати списки кандидатів. Таким робом вибори з одного боку політично активізують народні маси, причиняються до їх національно і соціяльно-політичного освідомлення та затісняють звязок поміж масами і проводом, — з другого боку внутрі партій, які є організованою еманацією політично зріжничкованого народу, переводиться перевірку дотеперішніх метод праці, гасел і найближчих завдань.

З усіх цих мотивів було би злочином усуватися від участи у виборах. Кожні нові вибори мають на меті оздоровлення відносин. **Участь українців у нинішніх виборах повинна йти під гаслом оздоровлення українських відносин. Длятого в імя цього гасла кинено вже поклик до єдиного українського виборчого фронту трьох політичних партій, які стоять на національному ґрунті.** (ік)

Про положення в Австрії.

Політичні і господарські задачі австрійського парляменту.

Відень, 28. серпня 1930.

Мандат теперішнього австрійського парляменту вже дуже короткий. Найпізніше на весну мають відбутися нові вибори. А проте лишено неполагодженими кілька важних справ, що ще перед феріями стояли на черзі нарад Нац. Ради. Явні та ще більше закриті ріжниці між партіями горожанської більшости, а не менше конфлікт правительства з гаймверами утруднили незвичайно парляментарні роботи. Соціяльні демократи, визискуючи такий стан річей, старалися зі свого боку ще збільшити ті труднощі. Це їм остільки вдалося, що особливо неприємний для них законопроєкт про реформу державних залізниць відложено до осени.

Таким способом перед уступаючим австрійським парляментом ще сила політичних і господарських задач, які слід би ще поладнати перед виборами. А що „демократизм“ в Австрії проявляється головно тим, що кожна господарська справа є рівночасно і високополітичною, то вичисляємо спільно всі ті задачі обох категорій.

Про реформу державних залізниць ми вже згадували. Тут ходить головно про зломання соціялістичного впливу в рядах персональних заступників залізничників. А що останні не обмежилися заступством персоналу, а мішалися й до діловодства самого залізничого руху, то ясно, що такий стан річей є великою небезпекою для австрійської держави, бо через персональне заступство партія соціяльних демократів у кожній хвилі може опанувати весь залізничий рух. Вже на весну 1930 р.удалося усунути генерального директора залізниць Феста, що стояв з червоними в тісному контакті. Але за особу його наслідника, що при помочі нового закону про залізниці мав би завести порядок, сваряться горожанські партії до-нині. Мужа довіря гаймверів, д-ра Штрафеля з Грацу, з трудом вибрано до заряду залізниць, але його іменування на місце генерального директора досі не переведено головно наслідком опору ворожого гаймверам міністра внутрішних справ Шумого. Так на зроблення ладу при австрійських залізницях жде населення до-нині.

Друга важна політично-господарська задача парляменту — це питання розділення союзних податків. І тут ходить головно про те, щоб розмірно високий уділ краю Відень (Відень є рівноправним союзним краєм) зменшити на користь інших країв. Ясно, що такий намір викликав опір соц.-дем. партії, що вона боїться за доходи соціялістичного Відня. Але й інші краї вже тепер борються за їх квоту з тих податків.

Справа державного монополю для збіжжя теж і на далі актуальна. Через те, що не заведено такого монополю, уступив, як відомо, свого часу торговельний міністр Гайніш. Але і його наслідник, гаймверівець д-р Шустер, ще не знайшов виходу зі скрутного господарського положення Австрії. Уряд обіцяв на осінь предложити новий господарський плян. А діла в напрямі поліпшення господарського життя держави тимбільше потрібні, що економічна кріза тревзе дальше. З дня на день зростає число безробітних. Індустрія, особливо текстильна і металева, є в скрутнім положення, а навіть літній сезон в австрійських купелях і літнисках значно гірший, як торік.

У програмі кабінету Шобера стоїть також реформа виборчого права. Це в дійсности вже в суті річи приготовлювання весняних виборів. Річ ясна, що дотеперішня система твердих партійних листів (списків) викликала немале невдоволення. Бо в дійсности партія, а не виборець, рішала, кого вибрати до парляменту. Цю тільки на користь великих партій зроблену систему хочуть перемінити так, що й малим партіям чи одиницям мається уможливити успішні кандидатури. А що вже тепер очевидно, що старої спільної лісти, складаної головно з християнських суспільників і нім. націоналів (Гроссдайтше“), тим разом напевно не буде, то мається ввести право на „злуку“ (Коппелюнґ) ліст ріжних партій. Таким чином мається забезпечити, аби ні один голос горожанського фронту не пропав безслідно.

Передвчасно було би вже тепер пророкувати щонебудь про вислід весняних виборів в Австрії. Також відносини в Німеччині, де вже у вересні відбудуться вибори, не можуть служити за примір, бо в Австрії ті партії, які напевно вийдуть побідниками в Німеччині — національні соціялісти та комуністи не мають великого впливу. Крім того в Австрії соц. демократи значно радикальніші та краще зорганізувані, як у Німеччині. Вислід австрійських виборів у немалій мірі буде залежний від того, яке буде становище до них гаймверів. Покищо не відомо, в який спосіб вони поставляться до виборів. Є намір створити окрему партію гаймверів, у якій зібралисяб усі ті — а є їх немало! — що невдоволені з політики керуючих тепер горожанських партій. Це не означало би навіть ослаблення антимарксистського фронту, бо, якщо ухвалена буде злука ліст (т. зв. „Лістенкоппелюнґ“), то остаточно всі горожанські партії виступлять одноцільним фронтом. В такому разі горожанська більшість в австрійському парляменті (тепер 73 хр. сусп., 12 „Гроссдайтше“ і 9 „Ляндбунд“ проти 71 с.-д.) ледви чи моглаб бути повалена підходом вже тепер дуже сильної австромарксистської агітації.

Повстання в проскурівськім повіті.

„За Свободу“ сповіщає, що на Рад. Україні в проскурівськім повіті вибухло селянське повстання. Селяни, в яких забрано все майно до колгоспів узброїлись і в околиці Чорного Острова розпочали битву із відділом кінноти.

З польської преси.

Як польська преса інформує своїх читачів?

Від якогось часу — як відомо — польська преса веде широку кампанію проти всього, що українське, штучно спрепаровує якісь дописи і тенденційно перекручує факти аж до неможливости. Ось у „Ґазеті Варшавскій" ч. 243-а (а також в кількох інших органах) чорне на білому стоїть таке:

„Jak wiadomo, ukraińcy urządzili pod Tarnopolem (?) nabożeństwo za zastrzelonego pod Bóbrką bandytę Piseckiego. Po nabożeństwie, w którem brało udział 6-iu popów ruskich, ludność ruska ze wsi Czortowice (?), Wierzbowiec i Harasymów oświadczyła, że z podobnymi uroczystościami nie chce mieć nic wspólnego i na przyszłość sama będzie takich, jak Pisecki, bandytów łapała i oddawała w ręce policji. Mszcząc się za to, separatyści podpalili wszystkie 3 wsie. Spłonęło 200 (?) zagród. Straty milionowe".

Який безконно дурний і н..правдивий є отсей допис, виважуть наведені дані. Колиб, містячи отсей допис, польські редактори зволили були кинути оком на карту, то з певністю булиб завважили, що вичислені села находяться в городенськім повіті, а цей повіт належить до станиславівського воєвідства і межує з Буковиною, сотки кільометрів віддалений від Тернополя. Згадана панахида справді відбулася, але в Городенці, а не „під Тернополем", і взяла в ній участь виключно рідня Пісецького й її найближчі знайомі. Населення Вербовець, Чортівця і Гарасимова не могло взагалі з тим солідаризуватися чи не солідаризуватися, бож про панахиду нічого не знало і не могло знати, зважившии, що Вербівці віддалені від Городенки 15 км., Чортовець 19, а Гарасимів 26 км! А щодо того вогню, то відомо, що в Чортівці був огонь 3. серпня, в Гарасимові і Вербівцях 6. серпня ц. р., а панахида відбулася аж 12. серпня. Деж тут льоґіка? Рівнож перетягнено кількість погорівших господарств, подаючи їх аж на 200, коли фактично згоріло 79 (Вербівці 43, Чортовець 24, Гарасимів 12).

Ось як хоробливі маняки з буйною фантазією перекручують факти і в який спосіб інформують своїх читачів!

Зразок терпимости.

У вшехпольському „Львовскому Курєрі Поранному" (ч. 259 з 3. ц. м.) находимо в статейці п. з. „У серці Ґорґан" таке місце, повне терпимости до нашої пластової молоді:

„В часі нашого „бушування" по горах часто стрічали ми „Пластів" і їх „табори", яких особливо по стороні Осмолоди є аж за багато.

„Були то одні одинокі люди, біля яких, у противенстві до туристичних звичаїв, переходилося навіть не поздоровляючи, в повній обоятности — (позірно, бо неодин з нас стискав сукату „палічку" і аж віттхав, аби відплатитися за повні ненависти, їдовиті погляди і повні погроз бурмотіння; — ці останні траплялися тільки тоді, коли було їх значно більше число ніж нас).

„Одначе завдяки пластовому („гарцерскему") виробленню і субординації не дійшло до ніякого „кроплення" (а шкода!! — прим. складача)".

Дословний переклад отсього місця вказує наглядно, як явно-славно пропаґується „кроплення" української пластової молоді.

З приводу чого болить їх голова.

В тому самому числі „Льв. Кур. Поранного" є ще віддива замітка під таким характеристичним наголовком: „Українські кози і цапи нищать лісок у добрах над Знесінням, а митр. Шептицький будує там на узгірю недалеко від Личаківської рогачки деревляну церкву". В цій замітці розписується якийсь читач „Л. К. П." про те, як то українські кози і цапи з українського монастиря пасуться в молодих лісах, заложених на дебрах над Знесінням, і таким робом обсувають землю, обгризають і ломлять молоді дерева й нищать лісну культуру. Ґрунти ці належать, мовляв, до спілки мешканців Знесіння, до п. Бачевського й інших співвласників, а не до українського монастиря. А дальше архикатолицький читач пише в в архикатолицькому органі таке: „Дивно також, що тому монастиреві на ґрунтах, які належать уже до громади міста Львова, митр. Шептицький ставить деревляну церкву. Чи то вільно будувати у Львові деревляну церкву? Що на те все кажуть наші власти, які чейже мусять знати про цю будову і які чейже повинні дбати також про залісення дебр, бо його доконано з фондів уряду, отже за гроші цілої суспільности".

Оригінальні ті католики з „Льв. К. Пор.", коли їх так болить голова з приводу того, що на узгірях Знесіння має станути деревляна католицька церква!

Твори Сталіна на макулятуру

„Красная Ґазета" пише, що у Свердловську місцевий рільничий уряд, опанований правими опозиціонерами, діставши транспорт творів Сталіна про колективізацію, ужив ці твори на макулятуру та знищив. За це арештовано 16 урядовців. Часопис додає, що права опозиця стало саботує розпорядки Сталіна.

Нові розстріли в СРСР.

АТЕ. Берлін. Бувший начальник валютового відділу у комісаріяті фінансів Юровський арештований, як також його помічник Суков. Арештовано також кількох функціонарів ДПУ за симпатії до правої опозиції. В Ленінграді розстріляно 4 радянських урядовців.

І в Бразилії та Арґентині неспокійно.

АТЕ. Льондон. Південну Америку огортає революційна горячка. По революції в Перу ситуація стала напруженою і в столиці Арґентини, а в південній Бразилії появились відділи повстанців. Державні війська вимашерували давити повстання. В Буенос Айрес всі державні будинка стереже поліція.

Г. ГРЕБЕНІВСЬКИЙ.

Гребенів.

Як наші наймають хату. — Ми і жиди. — Освітня праця. — Що є, а чого треба.

Добре, що кінчаться вакації. Ніхто не зробить мені докору, що роблю пропаґанду з особистих мотивів. Ціле літо думав я: пишуть широко і часто про Черче, про далекі Кути, а про Гребенів ні слова. А несправедливо; бо Гребенів не менше наш, як тамті, і хто зна, чи якби ми звернули за нього більшу увагу, то він не став би другим Закопаним. Крім природних купелів в Опорі, має Гребенів солено-бромові джерела та прегарні гори.

Комунікація зі світом ідеальна, почта й залізнича стація в місці, щоденно переїздить через Гребенів 4 пари поїздів (під неділю й лат. свята 5 пар), в цьому одна пара поїздів поспішна (дві години їзди до Львова), апровізація бездоганна, і хоча напр. тепер у Гребенові є яких 3.000 літників, місця в пансіонах доволі, бо пансіони ростуть тут мов гриби по дощі. З українських є такі пансіони й віллі: *„Зелемінь"*, *„Троянда"*, *„Русалка"*, *„Калина"*, *„Емілія*, *„Стахова Воля"*, Пансіони Купелевого Заведення, *„Вілля Моя"* і чотирьох інших земляків, а врешті усі місцеві селяни розбудовують свої хати та приймають літників на помешкання.

Більшість літників Гребенова — сини Ізраїля, які, як що-року, не можуть нахвалитися животворного гірського воздуху! Здорові, життерадісні жиденята бігають по гребенівських горах, вони тут змалку виховались, і глядячи на них, мимохіть насувається тобі питання: чому наші діти не користають з наших гір, з нашого сонця? Скаже дехто: „жиди мають гроші, а ми бідні!" А я скажу: ні, це не те! Коли бачу, що в часах сьогоднішньої господарської кризи, — наймізерніший халатник-купець іде з рідньою в гори, на відпочинок, рятувати здоровля, — і тут живе дешевше, ніж у себе в місті, то на таке міг би дозволити собі і наш чоловік, щоб дати дитині змогу подихати гірським воздухом! Але, на жаль, ми не вміємо так дбати про здоровля своє і наших дітей, як жиди.

Від кількох літ приглядаюсь, як винаймають помешкання в Гребенові. Приходить наш кандидат на літника, огляне всі хати та віллі і каже: „Не можу нічо винаймити, бо страшно дорого". Ціни мешкань є максимально такі: 1 кімната 100 зол., кухня 50 зол. — місячно. Є це ціни низькі, коли взяти під увагу факт, що помешкання стоять цілий рік порожні і винаймаються лише на 2 місяці. Отже іде наш літник з нічим до дому.

На друге літо знов приїздить шукати мешкання і знов не винаймив, бо „дорого", тоді як жиди винаймають кожну закутину, торгуються, збивають ціну до мінімум, і врешті решт займають цілий Гребенів. А наш літник, не знайшовши мешкання, віднїздить з нічим. Мені доводилось бачити одні і ті самі особи, які протягом 3 літ шукали мешкання і не знаходили, бо „страшно дорого було". Були вони і в мене і я оферував їм мешкання на літо за 300 зол. — таке, за яке що-року беру 450 зол. Не взяли, і називали мене „паскарем". Минулого року я осягнув за інші кімнати таку суму, яку гадав дістати за цілий будинок — і тому згадане мешкання запропонував я укр. літникам за 150 зол. (замісць 450 зол.). Теж не погодились, бо „дорого". Але що тут цікаво?! Цього літа староство заборонило мені винаймати це мешкання тому, що бракує в ньому огнева стіна (фаєрмур) і воно стоїть порожне. Приходить згаданий літник, земляк, — що шукає мешкання — і я оферую йому це мешкання задурно на літо а прошу його лишень, щоби, як приїде санітарно-будівельна комісія, — заявив, що він мій свояк і що мешкає в мене безплатно!

— Як це так? — питає здивований літник. — Задурно помешкання? З якої речі задурно?

— Ну — не зовсім, бо на серпень я виїду до Чехословаччини і вас проситиму, щоб ви за те помешкання доглядали мені хату і город... — кажу я, щоб якнебудь мотивувати мою — як не як — дивну пропозицію.

— Ага! — каже літник — це вже що іншого, в такому разі я беру під увагу вашу пропозицію і до 3 днів дам відповідь!

Поїхав і за пару днів дістаю від нього листа, в якому він великосердо приймає мою пропозицію, але з застереженням, щоб йому дати ще безплатно дерево на паливо і по 40 зол. місячно доплатити готівкою!

Яку ціну не подай нашому чоловікові — кожна буде за висока, а дай хату задурно, то і тоді він подумає: Ага! Буржуй хоче робити інтерес на мені, у тому щось є, отже я не візьму, хай мені доплатить!

Тимчасом у Гребенові придались би українські „літники", бо нам треба моральної підтримки. Наші хати і віллі повні — жидів і добре заплачені, але ми радо далиб дешевше своїм людям, щоб нам лише помогли і порадили у нашій народній роботі. А роботи в нас багато! Маємо нову церкву, маємо церковний хор, але церква в неділю порожня, бо жиди до неї не ходять. Жиди думають про будову „божниці", бо досі моляться в приватному домі, — а коли її побудують, то вона повна буде літників. Зате наша церква для гребенівських за велика! Латинників у самім Гребенові майже нема, якщо деякі є, то їх можна порахувати на пальцях одної руки. А все-ж „Дім здоровля почтовців" кидає клич будови костела. Для кого? Для одного начальника стації та для керовника каміноломів в Зелемянці. І вже почали в Гребенові збірку на „косцюлек", до якої за-

НА СХІДНІ ТЕМИ.

Курдистан і пляни Туреччини.

У стадії торгів. — Курди супроти Туреччини.— Англійська рука. — Невиконані умови.

Трицятьтисячній турецькій армії вдалося виперти курдських повстанців на територію Персії.

Переслідуючи повстанців турецьке військо, як відомо, перейшло кордон Персії та в районі Арарату веде ще ліквідацію повстання, якому на підмогу поспішило кілька племен перських курдів. Конфлікт турецько-перський, здається, не поширеться до більших розмірів та не дійде до збройних порахунків, а скінчиться територіяльними замінами обох держав.

Туреччина домагається підніжжя Арарату і гірського ланцюга Ай-Бей з метою остаточної ліквідації курдів. Кружляють вістки, що в Анґорі обговорюють плян відступлення цілої прикордонної смуги з містом Маку. Все-ж таки при таких перспективах подібний спосіб ліквідації курдського питання імовірно не вдасться войовничим кемалістам та не „зліквідує“ цього питання.

Курдистан як ґеографічно-етнографічне поняття всеж не увійшов би у склад Туреччини; велика його частина полишилась і надалі в складі сучасного Іраку та Персії. Як відомо, Курдистан лежить на південь від Вірменії та складається з вілаєтів Діарбекирського і Бітлійського бувшої Туреччини та Керманшахського в Персії.

Трьохміліоновий нарід курдів належить до диких кочовників Малої Азії. У передреволюційній Туреччині курди тільки номінально визнавали свою залежність від турецької влади. Без ніяких тягарів супроти держави, курди дуже часто отримували від держави великі фонди як „бакшиш“.

Користуючись з давніх давен курдами в рядах своєї армії, в останні часи султанська влада вимагала від курдів постачати постійний континґент реґулярної кінноти, що в турецькій армії відзначалася відвагою та розбишацтвом.

Після утворення турецької республики на чолі з Кемалем-пашою, та усталення нових кордонів молодої турецької республики, турецький Курдистан поділили поміж Туреччину і Ірак, мандат над яким дістала Англія. Тому, що кемалісти не могли примиритися з стаким станом річей, вони запопадливо підпирали курдів в Іраку та викликували повстання в мосульському вілаєті, яке з трудом англійці зліквідували аж в 1923 році.

З другого боку тверда рука турецького уряду старалася на терені турецького Курдистану завести лад. Курди не охотно мирилися з реформаторською діяльністю турецького республиканського уряду. Незадоволення турецьких курдів знайшло підтримку серед турецької еміґрації (султанської) в Персії, а також серед мусульманського духовенства, ворожо настроєного проти уряду Кемаля-паші. У 1925 році вибухає велике повстання курдів під проводом впливового шейха Саіда. Цікавим є факт, що вибух повстання припшов саме підчас гострого англьо-турецького конфлікту щодо Мосуля (джерела нафти) і не без підстави турецька опінія вбачала в повстанні англійську руку.

Повстання 1925 року кріваво зліквідовано і його провідника, шейха Саіда повішено. Курдистан мав бути тереном до турецької кольонізації, так само як Вірменія „вичищена“ від вірмен за допомогою курдів.

Не дивлячись на поважне спустошення, якого зазнав турецький Курдистан у 1925 році від знищення трьох тисяч курдських сел, курди на весні цього року знову беруть за зброю. Але тереном повстання вже є не Курдистан, а Вірменія, яку поважно заселили курди після вірменських погромів, орґанізованих турками.

На чолі повстання стає син Саіда — Селех Едін, який вивчив військове мистецтво в офіцирській школі в Багдаді, під опікою англійців.

Турецькій владі вдалося його схопити, але повстання не припинилося, навпаки поширилося до грізних розмірів, та ще й досі не є зліквідоване.

Як подає багдадська преса, душею повстання є тайна орґанізація „Хойбун“, що пропаґує ідею створення самостійного Курдистану, покликуючись при цьому на невиконані умови Севрського трактату, і на проєкт піддержки англійцями на засіданні Ліґи Націй у 1925 р.

Турецька преса вбачає в повстанні курдів англійські впливи, що виразно підкреслює і вимагає остаточного „замирення малоазійської Македонії“. Рецептою на це турки вважають злучення всього Курдистану під турецьким пануванням і з цього становища треба роздивляти домагання турків щодо відступлення Персією деяких прикордонних місцевостей. Супроти англійського „самостійного“ Іраку, таких вимог турецька преса покищо не „відважується“ висувати і для вирішення пекучого курдського питання обмежується лише територією Туреччини і Персії.

Л. Л.

ли почин польські літники (переважно почтовці). А наші деякі патріоти агітують, щоб українці оминали Гребенів, бо там буцім-то — нездорове повітря!

Свідоме громадянство Гребенова, головно молодь, — розуміючи вагу народньої роботи — не спить. Щойно побудовано нову церкву, вже поробиться заходи коло закупна парцелі під будову читальні „Просвіти“ і театральної салі. Ще один фестин такий як був недавно і читальня „Просвіти“ матиме „власний ґрунт під ногами“. Розвивається в Гребенові Т-во руханкове „Сокіл“, споживча кооператива „Кичерка“, а 3. серпня відбулись основуючі збори філії „Т-ва опіки над молоддю“. З яким запалом віддаються гребенівці освітній роботі — свідчить про те факт, що коли недавно влаштували фестин на дохід читальні „Просвіти“, то з кожної хати все, що жило, від діда до внука, йшло лавою на фестин, не тому, „щоб там щось побачити, а тому, щоб дати даток на народню ціль.“ Це заявив один зі старших громадян Гребенова, який прийшов до каси платити вступ за цілу свою рідню, 8 осіб!

Здається, що нашої інтеліґенції, яка виїзджає що-року в рідні гори є досить, щоби заповнити всі наші літниська. Одно не робить конкуренції другому. Правда, що чимало є вже між нами таких, які їдуть на чужину — цього року нпр. до Югославії та Румунії. Наші літниська мають невигоди, але це також у першій мірі наше діло подбати, щоби там, де ми маємо вплив — змінити все на краще і зевропеїзувати галицьку провінцію. За обстановку легше подбати, як за гори або свіжий воздух.

Чудову природу — те, чого людина створити не може — маємо. Людські умовини побуту, нехай створять люди

Арештування послів.

„Курєр Віленьскі“ пише, що зараз-же після розвязання сойму, користаючи з того, що посли вже втратили недоторкальність, поліція арештувала б. білоруських послів Гаврилюка і Волинця, відомих зі своїх антипольських виступів. Обидвох відвезено до Вильна. З українських послів арештовано на доручення слідчого судді в Луцьку б. посла „сельроба“ Сенюка.

Як подають останні вісти, у Вильні арештовано б. білоруського посла Кринчука і сен. Роґулю (сельсоюз).

Антисемітизм на Радянській Білорусі.

„Правда“ пише, що в білоруськім Могилеві робітники на зборах кричали: „Ми маємо жидівську владу, жиди все пожирають! Геть жидів, спасай Росію!“ Робітники видали відозву, в якій домагаються усунення жидів із радянських установ. Робітники обурені, що ДПУ арештує білорусинів за переховування срібла, в той час, як жиди явно спекулюють срібними більонами.

Кріваві заворушення в Будапешті.

Дня 1. ц. м. у Будапешті відбулась демонстрація 10.000 комуністів, які викрикали: „Геть із буржуазією! Хочемо хліба і праці!“ У кількох місцях прийшло до бійки з поліцією, при чому один робітник згинув, а 300 осіб було ранених, між ними багато поліціянтів. Підчас заворушень комуністи поранили соціялістичного посла Правра.

Американці в Києві.

„Пролет. Правда“ пише, що до Києва приїхала з Америки група робітників, які оглянули київські культурні установи та фабрики і робітничі колективи. В салі „Палати Праці“ відбулось урочисте привітання американців.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ямне.

Цілий серпень відпочивав я по відгуках року, а читачі по „Відгуках Дня“. Думаю, що обидвом сторонам відпочинок дуже придався і обидвом вийде на добро. Автор цих рядків купався в гірськім повітрі і т. п. воді, а читачі „Діла“ радувались статтями, які мали спромогу розширитися, бо не заступав їм дороги малий фейлетон.

Був я у Ямнім, котре — як відомо — має подвійну назву, так само, як Львів, Підгаття, чи Перемишль. Нарід зве цю місцевість „Ямне“, а мапи, літники і решта всілякої влади „Ямна“. Другу назву приняла і українська інтеліґенція, так як приняла назву „Говерля“, „Божератуй“ (Пожератуль) і інші. Гуцулія піде або за своєю інтеліґенцією, або за владою і саме чи так назва „Ямне“ зникне з лиця землі, як за кільканацять літ зникне гуцульська ноша, а за кількадесять готові зникнути самі гуцули. Вже й сьогодня прекрасні капчурі уступають місця шовковим панчішкам, постолі жовтим чи чорним мештам, червоні холошні зеленим „прічезам“, вода з Пруту воді з Кольонії і пудрові з Парижа. Ще рік-два, а голову гуцулки прикрасить капелюх з раєром, а голову гуцула перший ліпший капцилиндер. При солідно обголених горах такі верховинці будуть прекрасно виглядати.

Колись Ямне славне було зі своїх лісів. Куди не глянути, шуміли вікові ялиці на камінистих стінах Ґорґанів. Але є повна надія, що печалива рука лісового заряду усуне і цю аномалію. Над самим Ямним, близько залізничої стації, витяла ця рука величезний шмат прекрасного ліса, бо... імовірно торговець деревом зовсім льогічно арґументував, що йому лекше буде заваґонувати дерево. Мав рацію. З далеких нетрів багато дорожче стягати ялиці до стації. Думаю, що й інші торговці будуть такого самого переконання і діб'ються таких самих удогіднень. Тоді вже ніхто з літників Ямного не нарікатиме на тінь і вогкість, бо одно і друге забере собі тартак Вітоса чи іншого Ґлезінґера.

Нині тримаються ще на деяких верхах густі ліси й Ямне має „тінь та вогкість“, що дає йому перевагу над іншими літнищами. Поки час повинні наші літники роєм осісти прекрасну місцевість і чистити запорошені груди хрустальним повітрям, що тягне глибокими проваллями від „Явірника“ і „Синяка“, тою самою дорогою, якою незадовго потягне підприємець останню ялицю, гуцул останню корову, а музейник останній гуцульський стрій.

Дай Боже, щоб я був фальшивим пророком!

Галактіон Чіпка.

Антирелігійний рух серед червоної армії.

„Красная Звезда“ нарікає, що акція безбожників у червоній армії немає успіху. Червоноармійці не хочуть читати антирелігійної літератури. В однім московськім полку червоноармійці навіть не хотіли приняти транспорту антирелігійних брошур.

Стан облоги в столиці Перу.

Англійська преса сповіщає, що в столиці Перу Лімії оголошено стан облоги. У місті щораз більш неспокійно. Премієр нового уряду полк. Керро опублікував програму нової влади.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

На музичні теми.

Відповідь о. С. Сапрунові на його статті п. з. „Співоча культура“.

III.

Незрозуміле мені рівнож ставлення о. Сапруном такого вузкоглядного заключення, що ми „не маємо ні орхестр, ні опери й одиноке, що можемо розвивати в ділянці музичного мистецтва, це є мистецтво хорове“. Чи о. Сапрунові, як директорові філії Муз. Інституту ім. Лисенка — при нарікавнях, що наші мужеські хори не мають що співати, не впало на думку, що ще менше наші ученики в Музичних Інститутів мають що грати з української літератури на фортепян чи скрипку? А чи не бракує нам наших орхестральних творів, коли прийдеться аранжувати хоч раз у рік якийсь симфонічний концерт — хочби з нагоди Шевченківського свята?

Щож до того, що наші мужеські хори не мають що співати, то ще й у нашій „переспіваній“ літературі знайшлосяб значне число таких творів, *порядне* виконання яких дуже поручалосяб нашим хорам. А вкінці чи не можна зарадити недостачі творів у той спосіб, щоб наші співацькі товариства взялися трохи до чужої хорової літератури, як це вже роблять придніпрянські хори?

Щодо придніпрянських композиторів, то хіба Стеценко та Леонтович працювали майже виключно для хорів, будучи типовими вокалістами та не маючи хисту чи підготування до музики інструментальної. А нова ґенерація українських композиторів звернула — дякувати Богу! — пильну увагу саме на інструментальну музику (камеральну, симфонічну й оперову). Вкінці не заперечить о. Сапрун обставини, що хори на Великій Україні з віковою традицією плекання там хорової музики могли давати придніпрянським композиторам хіба більше надхнення й імпульсу для їх творчости, ніж наші.

Що хорова справа стоїть у нас погано, що багато завинили тут байдужність чи відсутність ініціятиви покликаних до того людей — це правда. Але чому спихати вину так безцеремонно і без розбору причин у такій значній части на українських музиків і композиторів?! Уже скорше можнаб закинути проводирам нашого музичного руху (оскільки хтось схоче почуватися до такого покликання!), що вони дотепер не спромоглися створити організації, яка з одної сторони нормувалаб чисто професійні обовязки та права музиків-членів, а з другої булаб до деякої міри ідеольоґічною напрямною наших музичних змагань. Правда, були в тому напрямі деякі приготування, з яких досі нічого не вийшло. Бо хоч якою важною та пекучою є справа такої організації, то не так легко перевести її в життя, якби це на перший погляд видавалося. Ми (чи пак наша суспільність) не визнаємося ще як слід у тому, де кінчиться дилетантизм, а де зачинається не то музичне мистецтво, а звичайне солідне музичне „ремесло“. Треба нам з тим рахуватися, що багато з тих, які нині розпинаються за такою організацією, строго взявши — повинніб опинитися поза її скобками. З другої сторони годі нам у наших так мало впорядкованих відносинах іти відразу за крайніми кличами, які й у нас уже починають виринати, а які не визнаючи ніякої нашої традиції, хотілиб розпочати історію нашої музики з нинішнім днем і нашу молоду та недосвідчену ще музичну культуру кинути у вир нераз невідомих у висліді змагань за нові цінности музичного мистецтва.

І ті трудноші у зведенні в одно русло розбіжних думок чи пак в доведенні до якогось плідного в добрі наслідки компромісу були може причиною, що ніхто не хотів брати на себе відвічальности за можливу також невдачу, яка моглаб справу, непідготовлену як слід, знова відсунути на довший час. Та конечність такої організації стає з дня на день більш пекучою, тому побоювання за її вислід повинні зійти тут на другий плян.

Обєднання музиків-професіоналів не треба зноваж змішувати зі справою обєднання хорів, яке дальше повинно йти своєю дорогою й опісля моглоб стати радше частиною загально-музичної організації. Саме на Радянській Україні перетворено Муз. Т-во ім. Леонтовича на т. зв. „Вуторм“, себто „Всеукраїнське Т-во революційних музик“ (до речі кажучи: назва теж недоцільна, бо його членами є й музики, які з революцією в музиці не мають нічого спільного), з того огляду, що імя Леонтовича, звязане виключно з хоровою музикою, можна би уважати для муз. товариств і назверх надто односторонньою площиною його музичної програми й діяльности. А у нас о. Сапрун хоче завернути нас на десятки літ назад, щоб наші композитори мали наразі на оці тільки хор — „а тоді вони зможуть повести свою творчу працю сукцесивно і льоґічно з культурним розвоєм нашого народу (не доскакуючи до чужих висот, маючи поза і під собою на нашому терені прірву) і т. д.“ Коли так, то ми готові небавком прочитати зазив у часописах, щоб писати в першу чергу для сільських чи „просвітянських“ хорів, бо кількож у нас є хорів, які можуть виконати „Кавказ“, „Ой вигострю товариша“ чи „Заповіт“, що писані не легко та в додатку в супроводі орхестри (якої ми не маємо), або щоб замість симфонічних творів писати на дуту орхестру, які ми вже маємо, а які не мають що грати!? А все те нам таки потрібне, і то дуже,— а скільки ще іншого у нас бракує! Чиж можна мати за те все претенсії до горсточки наших композиторів, що в додатку мусять часто-густо робити роботу, яку за них сотки людей моглоб зробити, а не роблять того, чого за них ніхто не зробить? Вина тут не музиків-композиторів, а обставин, яких вони самі не в силі змінити. Нам треба організуватися і того домагається й о. Сапрун, біда тільки, що його остання стаття та її доповнення роблять на мою думку деяке замішання.

Наконець заявляю ще раз, що ініціятиву та енерґію о. Сапруна ціню, а то й подивляю, і вірю, що його інтенції є якнайкращі. Одначе коли такі інтенції не є справді основно передумані, або не виходять із всесторонньої орієнтації, як і до чого нам змагати треба, — то вони можуть — замість посунути справу вперед — внести тільки ріжні непорозуміння, яких нам в інтересі доброї справи слід уникати.

Василь Барвінський.

В обороні рідної школи.

Рішення Найвищого Суду в справі збірних лекцій „Рідної Школи“.

З початком вересня м. р. родичі 52 дітей в Яблонові внесли до Повітової Шкільної Ради в Копичинцях прохання про звільнення їх дітей від обовязку ходити до вселюдної утраквістичної школи, а в слід за цим спровадили до села приватну учительку п. Должанську, яка почавши від 6/9. 1929 учила їх дітей в українській мові на т. зв. збірних лекціях у ґрупах по 9 дітей всіх наукових предметів з підручників, уживаних у державних школах. Одначе Шкільна Рада не уділила тим дітям звільнення, заборонила п. Должанській вести збірні лекції, а поліція розігнала дітей з приватної школи. Крім цього Староство в Копичинцях карним наказом з 28. вересня 1929 р. ч. 351/II/B покарало п. Должанську за „nauczanie dzieci przedmiotów naukowych szkoły ludowej, obowiązanych do uczęszczania do szkoły dzieci kilkudziesięciu rodzin zbiorowo w sposób szkolny“ на гривну в квоті 30 зол. або 7 днів арешту. Крім цього покарало також п. Миколу Нападія, учителя і о. Величковського Володимира за „branie udziału w organizowaniu szkół prywatnych Ridnej Szkoły“, а саме: першого гривною в квоті 100 зол., а другого гривною в квоті 200 зол. або 14 днів арешту, при чому ділання всіх трьох покараних скваліфіковано як проступок з § 212 розпорядку Ради Шк. Краєвої з 3./6. 1909 ч. 27421 („Реґуляміну для народніх шкіл“).

Такі самі збірні лекції засновано також в Увислі. З припоручення Шкільної Ради їх також розвязано, а Староство в Копичинцях покарало гривнами чи пак арештом п. Романа Полуситка, прив. учителя в квоті 50 зол. або 10 днів арешту, о. Северина Підлишецького і Василя Пенцака, управителя нар. школи „Рідної Школи“ в Копичинцях по 200 зол. або 20 днів арешту.

Всі засудженні Староством відкликалися до Окружного Суду в Чорткові, при чому Староство, пересилаючи Судові акти, заосмотрило їх таким письмом: „Kopyczyńce 1/10 1929. L. 354/II/W. Do Sądu Okręgowego w Czortkowie. Przesyłam w myśl art. 36 Rozp. RP. z 22/3. 1928. do dalszego urzędowania z tem, że w gminach tut. powiatu agitatorzy ukraińscy szerzą usilną agitację, by rodzice narodowości ruskiej dzieci swoje wypisały ze szkół państwowych i posyłały je do prywatnych szkół ukraińskich, tworzonych z ramienia Ridnej Szkoły bez zezwolenia władzy. O podtrzymanie moich orzeczeń upraszam, bowiem w przeciwnym razie agitatorzy rozzuchwalą się bezkarnością i agitację swą spotęgują, a wynik będzie ten, że szkoły państwowe będą puste. Z. p. Starosty Zając, referendarz“. І ось відомий із своїх присудів суддя Цисарж позасуджував вище згаданих — з винятком п. Миколи Нападія й о. Велочковського — на гривни по 200 зол. або по 5 днів арешту.

Проти цих присудів внесли засуджені через адвоката д-ра Володимира Електоровича в Чорткові касації до Найвищого Суду, який своїм рішенням з дня 20. червня 1930. зніс присуди п. Цисаржа і всіх засуджених оправдав з таких мотивів: „Zarzutowi kasacji, iż w zaskarżonym wyroku zastosowano nieprawidłowo ustawę, a mianowicie uznano niewłaściwie, iż niezastosowanie się do zakazu, zawartego w § 212 rozp. Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie z 3/6. 1909. L. 2421, stanowi przestępstwo z tego §-u, nie można odmówić słuszności. Za przestępstwo może być uznane jedynie takie działanie lub zaniechanie, które zagrożone jest sankcją karną. Przepisu cyt. §-fu nie można uważać za wyraz woli ustawodawcy, iż przekroczenie zawartego w nim zakazu ma być karane w ścisłem tego słowa znaczeniu, a więc za sankcję karną, lecz raczej że przewiduje on możność odniesienia się władzy szkolnej do władzy politycznej w celu zniewolenia osób, wykraczających przeciw temu zakazowi, do zastosowania się do niego, a to za pomocą środków przymusowych na podstawie rozp. Prez. R. P. 22. marca 1928. Nr. 36 poz. 342 Dz. U. R. P. Wobec tego wykroczenie przeciw zakazowi w tym §-ie zawartemu nie może być uważane za wykroczenie w rozumieniu art. 1. Rozp. Prez. R. P. z 22 marca 1928. Nr. 38 i nie może być karane na podstawie art. 17 tego rozp.“.

НОВИНКИ

— **Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові** (вул. Чарнецького 24) мав в місяці червні-липні-серпні 125 чисел (961 предметів) приросту до ч. 20471 включно, головно з археольоґії, етнографії, нумізматиці та фотографії. Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., Береза Г. і Я., рев. Василик, проф. Гайдучок С., Гайдучківна Д., Гуменюк І., Денека Г., д-р Деркачева М., Дубовий М., Дудко Ф., рев. Квасниця Д., проф. Кіт М., Кос Р., дир. Кревецький І., Козаківна Г., Козак К., д-р Левицька І., д-р Левицький В., д-р Лозинський М., Матвіейко М., нотар Мельникович, рев. Мисак Т., Ніжанковський Т., ред. Нової Хати, д-р Окуневський Т., інж. Озаркевич І., Орач, Онуфрик В., проф. Пиріг М., Почапський Я., Панас М., д-р Полянський Ю., о. д-р Сліпий О., Семинар дівочий в Яворові, Сідзінський І., СС. Служебниці Львів, Стеґній А., д-р Стек І., акад. Студинський К., радн. Сопотницький О., інж. Телятинський В., апт. Терлецький М., Т-во охорони воєн. могил, ред. Таранько М., д-р Томашівський С., о. Турчманович, радн. Чачковський Л., о. Штокалко П., Шереґій Е., Юрчакова А., дир. Юрчук С. Управа Музею складає всім їм за се щиру подяку. Музей відвідало в сім часі 856 осіб, в тім 23 шкільні прогульки. — **Управа Музею.**

— **Забута могила.** Нам пишуть: „В селі Коропці, бучацького повіту спочив вічним сном в році 1908 на місцевому цвинтарі селянин Марко Каганець, борець за народні права. На пропамятній плиті гарного нагробника поміщено ось такий напис: „Туть спочиває Марко Каганець, уроджений 12. І. 1881, згинув від жандармських баґнетів 6. II. 1908 р. в обороні народних прав. Памятник цей здвигнув на вічну память з лепт Українського Народу Народний Комітет. Нехай рідна земля, зрошена неповинною кровю Народного Мученика, буде Йому пером“. Сам гріб положений у гарній і видній з дороги частині цвинтаря, але занедбаний та опущений так, що нагробник ледви видно зпоміж кущів і близьких дерев. Може би „Повітовий Народний Комітет“, або Філія Т-ва охорони воєнних могил, або яке інше наше Т-во в Бучачі подбали про впорядкування гроба і найближчого ґрунту та про відправу торжественної панахиди в часі зелених свят для вшанування памяти покійника?“

— **Убивство жандарма.** В місцевости Синевідсько Вижне арештував жандарм парубка Коваля під замітом крадіжи в місцевої учительки. В часі арештування Коваль вспів вирвати жандармові кріс, вистрілив і вбив його на місці, після чого втік з крісом у невідомім напрямі.

— **Безробіття в калуських салінах.** З Калуша повідомляють, що у тамошніх копальнях соли 1000 робітникам виповіджено працю, окрім цього копальню „Тесп“ закривають зовсім. Цю копальню вндержавив був польський уряд і через недбалість управи вона занепала та спричинила велике безробіття в Калуші.

— **Цукорня солодша, як любовниця.** Варшава має нову сензацію: На вул. Холодній Антін Цендровський убив сокирою власницю цукорні Станиславу Калюжну, 54-літню свою любовницю. Антін Цендровський був звичайним послугачем у цукорні. В ньому закохалась хлібодавчиня Калюжна й обіцяла йому записати цукорню. По кількох роках Калюжна збайдужіла до молодого свого слуги і хотіла його позбутись. Цендровський заявив, що покине її тільки

тоді, як Калюжна виконає свою обіцянку і запише йому свою цукорню. На цім тлі прийшло до суперечки і Цендровський вдарив любовницю сокирою по голові так, що її розлився мозок по стіні, а сам дав себе арештувати. На поліції вбивник говорить: „Ця стара баба пару літ мала мене за свого любовника, а цукорні не хоче записати. Я задармо мав любити стару бабу?“

— **Знов летунська катастрофа.** На літниську Дубендорфі під Ціріхом два військові літаки ударили підчас вправ об себе і один літак счіпився з другим та обидва впали на землю. Два 19-літні учні летунської школи, які щойно скінчили студії і дістали дипльоми, згинули в цій катастрофі.

— **Артистка вбила артиста.** Артистка чеських театрів Грета Маренова підчас прогульки в лісі біля Ішлю застрілила свого любовника, артиста Курта Дена. Причина вбивства була така: Артист Ден, перебувши підчас світової війни цілий рік на фронтах, був дуже нервовий і дражливий. Хоч він любив артистку Маренову, то всеж через його нервовість між цією парою приходило до частих конфліктів. Ці вічні непорозуміння втомили вкінці артистку і вона порішила зірвати із Куртом Деном та виїхати з Ішлю. Артист переслідував її, погрожував і тиранізував. Тоді то у приступі зденервування Грета Маренова вистрілила 5 раз з револьвера і вбила любовника. Застріливши його, вона попала в нервовий розстрій і гірко плакала. Вбивницю арештовано.

— **Жертва своїх химер.** Американський акробат Штельман, якого називали „людиною кулею“ казав у Новім Йорку наладувати себе до спеціяльної гармати поміщеної на літаку і вистрілити на висоті 350 метрів. Його вистрілили і він при помочі легкопаду хотів упасти на землю. Але легкопад розвинувся за пізно і Штельман упав до озера та так потовкся, що лежить у шпиталі смертельно хорий.

— **Роковини популярного поета.** На днях Франція святкує 150-літні роковини уродження свого найбільш популярного поета, співця свободи, любови і вина Пера Жана Беранже. Його поезії відомі всьому французькому народові, співають часто у Франції як народні пісні.

— **Перший страйк летунів.** У Голяндії вибух страйк цивільних летунів, які домагаються від летунських підприємств збільшення платні. Всяка комунікація літаками в цілій Голяндії припинена.

— **Пишучий телефон.** Один берлінський електротехнік винайшов „пишучий телефон“. Звичайний телефон буде получений з машиною яка буде записувати розмову навіть без присутности особи, до якої телефонують. Цей апарат ще випробовує берлінська пошта.

— **Кара за те, що взяв дівчину до театру.** У Вудбайн, в Америці, молодий хлопець Леон Смит взяв 15-літню дівчину Марґарету Чемберс до театру, а коли привів дівчину домів по 11-ій годині вночі, гадав, що все в порядку. Але інакше думав батько дочки Вилліям Чемберс. Він пішов до міського судді і заскаржив Смита, що водить його малолітню дочку без дозволу батька вночі до театру. Суддя Левин вислухав історію батька і засудив хлопця на 10 долярів кари за те, що не просив у батька дозволу іти з його дочкою до театру.

— **Бандити в домі Фербенкса.** До дому фільмового артиста Даґлеса Фербенкса в Санта Моніка, Каліфорнія, увійшло вночі трьох бандитів у масках. На сходах вони побачили Фербенкса і один з них крикнув: — Джі, це Ви, Фербенкс, ми не сподівались, що це Ваш дім! — Нічого, нічого, тільки сидіть тихо, бо збудите і налякаєте мою жінку (Мері Пікфорд)! — відповів артист спортовик. Він побіг до кімнати, приніс 100 долярів і дав бандитам, кажучи: — Це все, що я міг найти. Ідіть домів, але тихо. Фербенкс каже, що мав у хаті дорогоцінности і був задоволений, що збувся „гостей“ легким коштом.

— **Промова Ліндберґа в радіо.** В пятницю 8. серпня говорив полковник Чарлз А. Ліндберґ в радіо про будуччину летунства. Він казав, що летунство швидко розвинеться так сильно, що континенти будуть получені воздушними лініями понад океани. Загалом, говорив він, земська куля буде переповсана многими повітряними лініями. Його промову роздано з радіо-станцій по цілій Америці. Американці були вельми цікаві на цю першу його промову, що була фаховим викладом славного авіятора. Також зловлено промову Ліндберґа на пластинки для ґрамофонів. Промову передали теж і поза межі Америки. Особливо в Англії були раді її почути, але перепони не дали тамошній публиці чути його промови.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Лист марш. Дашинського до през. Мосьціцького.

Вчора в вівторок 2. вересня ц. р. вислав марш. Дашинський листа до през. Мосьціцького з жалобою на уряд, який здержав виплату платні урядовцям і службовикам сойму і сенату та дієти маршалк. Дашинському і пятьом віцемарш. З Варшави сповіщають, що в вівторок пополудні виплачено платні урядовцям і службовикам сойму та сенату, але зате марш. Дашинському і віцемаршалкам здержано виплату дієт.

Іменовання ґен. виборчого комісаря.

У вівторок 2. вересня ц. р. іменував през. Мосьціцький суддю Найвищого Суду Станислава Ґіжицького ґенеральним виборчим комісарем, а Владислава Качинського, теж суддю Н. Суду, його заступником.

Під зміненою назвою.

Опозиційна преса з Варшави сповіщає, що санаційний клюб Б. Б. приготовляється до виборів під іншою орґанізаційною формою. А саме санаційні політики з Б. Б., щоб приєднати собі господарські круги сіл і міст задумують виступити до виборів під назвою: „Урядовий бльок господарських товариств“.

Спільний виборчий фронт Центроліву.

З Варшави сповіщають, що наради партій Центроліву в справі спільного виборчого фронту продовжуються далі. Наради окутані великою тайною. Спільний виборчий фронт є вже доконаним фактом, бо вже устійнено кандидатів на державній лісті від Центроліву, а саме в такій черзі: Ігнатій Дашинський, Войтіх Корфанти, Вінценти Вітос і Йосиф Попель.

Відкриття Східних Торгів у Львові.

У вівторок 2. вересня ц. р. наступило святочне відкриття ювілейних X. Східних Торгів, якого довершив мін. промислу і торговлі Квятковський при участи львівського воєводи і президії міста Львова та закордонних гостей. Після богослуження в катедрі відбулася святочна академія в Великому Театрі, де між іншими промовляли през. м. Львова інж. Бжозовський і мін. Квятковський. З театру поїхав мін. Квятковський разом з гістьми і відкрив Східні Торги.

Пожежа у Львові.

У вівторок 2. вересня в ночі біля 12 год. почала горіти степениця на площі „Чорних“ за стрийською рогачкою. На місці пожежі зявилися негайно міська вогнева сторожа і поліційні власти, які мали ствердити, що вогонь повстав у наслідок підпалу. Степениця і одягальні згоріли до тла. „Слово Польске“ вже з гори запевняє своїх читачів, що це підпалили українці.

Також у селі Вербиці пов. Бібрка згоріла в вівторок стирта сіна з фільварку д-ра М. Білінського. Шкода виносить 1000 зол.

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: *„ПЕРЕМОГА“* на 22 яви Джозефа Конрада.

Кіно пригадало театрові, що театр у давнину не рахувався з умовностями від 2-ох до 5-ти дій і передавав життя у стільки картинах, скільки їх бачила уява драматурґа. Перерібка двох-томової повісти великого англійського письменника на песу, зроблена новим режісером львівської драми — Шілером, хотіла заспокоїти нові домагання сучасної перекінованої публики. (Песу цю вперше переробив на сцену в 1919 р. Мекдональд Гастінґс у Льондоні).

Бачимо цілу низку барвистих картин із екзотичної країни. Головна дія „Перемоги“ йде на островах Пацифіку, які так добре знав Конрад із своїх блукании і причалів. Маємо перед собою улюблені його постаті: зайдиголов-мрійників і авантуристів-піратів, людей про яких минуле й завтрішній день ніхто нічого певного сказати не може. Вони нехтують власним життям і чужим і вміють ним користуватись для найближчої цілі. У „Перемозі“ маємо прецікаву психольоґічну проблєму: як культурна людина викинена поза межі всякої суспільної спільноти, здана на власну фізичну силу та хитрощі, позбавлена, здається, всяких основ моралі у рішаючий мент затинається від ріжних сумнівів, про які важко сказати, чи вони є спадщиною давньої їхньої моралі чи наслідком чисто нервової системи.

Передати всю глибину Конрадової аналізи може на сцені хіба рівний йому драматурґ. Драматичні невдатні спроби самого Конрада ствердили, що його „драматизм“ був безпосередньо звязаний із його стилем. Не поможуть тут і 22 дії, в яких дієві особи промовлятимуть словами просто з повісті. Театральний глядач мало цікавиться фільософією письменника.

Песу грали дуже добре, навіть з саможертвою. Факт, що авдиторія видержала до кінця є найкращим доказом, що вистава була варт тої муки: висидіти від 8-ої год. до ½ 2-ої вночі! 22 дії це не жарт; китайці подають таку песу в трьох порціях, день за днем як „продовження“. Навіть Шекспіра мусять режісери скорочувати, з остраху, що публика втече, без огляду на величину ґенія.

У головних ролях бачили ми старих львівських знайомих; симпатичну дуже дібрану пару п. Страхоцького і п-ню Маляновичь. Небуденну креацію створила п-ні Добжанська; справжніми типами були пп. Холецький, Хмелевський, Красновецький і Копчинський.

Премієра йшла у новій салі — як назвав її влучно один польський денник — „бувшого (!) Народнього Дому“. Режісер, актори і декоратор мусіли проклинати цю „нову сцену“, тісну, нерухому, зовсім непригожу до невинної зміни обстановки. Львівські архітекти мабуть і досі думають, що театр це саля, а сцена додаток до неї. Шкода величезних сум, що пішли на перерібку цього нинішнього третього міського театру. Така песа як „Перемога“ мусить іти або наполовину скорочена або перенестися (і то з трудом!) на дошки Великого Театру.

М. Р.

Зі спортового життя.

СОКІЛ IV. — ІМПЕРАТОР 2:1 (1:1).

Змагання повищих дружин відбулися в неділю 31. 8. ц. р. на площі Сокола-Батька. Дружина Сокола IV. перемогла небезпечного противника.

Чернівці. ДОВБУШ — ЯН 0:0.

В неділю 31. серпня зачалися змагання за мистецтво копаного мяча на Буковині. Довбушеві припала перша гра з німецькою дружиною Ян, що то перед феріями гостила у Львові. Вислід змагань: 0:0, бо ні одна ні друга дружина не могла стрілити хочби одного ґоля. Склад дружини Довбуша такий: Крістоф, Лесько, Мигайлюк; Суховерський, Цопа, Антоняк; Кривотульський, Суховерський, Рибак, Будник, Буш. Змагання відбулися на площі рум. клюбу Драґош Вода.

УКРАЇНА — РЕВЕРА.

Останні змагання за мистецтво А-кляси в цьому році розіграє Україна зі станиславівською Реверою в неділю 7. ц. м. у Львові. Місце і час змагань будуть подані окремо.

Студентські справи.

Вписи на високі школи в Познані.

Виділ „Громади Студентів-українців у Познані“ подає до відома бажаючим вписатися на тамошні високі школи, що вписи тревають протягом цілого місяця вересня 1930. Високі школи в Познані складаються з цих виділів: медичного, правно-економічного, гуманістичного, математично-природничого, рільничо - лісового, студії фізичного виховання і Високої Торговельної Школи. При математично-природничім виділі є відділ фармацевтичний.

До подання про прийняття на даний виділ треба залучити такі документи: 1. Свідоцтво у-

(Продовження на 6 стор.)

Куток мови.

„Праця“ ч. 29. „Підпирання кредитами“ зам. піддержка. „Зглядн на... державне положення“ (найчистіший польонізм) зам. зваживши державне становище. Зразок бюрократичного жарґону: „Біланс цих десятилітніх змагань доказує, що питання української національної „меншости“ не тільки, не дасться зліквідувати в Польщі протягом 20 літ, а противно (!) воно щораз більше лягає впоперек державної польської машини“. Польща це машина, українське питання перепона, що лягає впоперек неї, а якої не можна „зліквідувати“.

У тому-ж числі заголовок „Гроза (Зґроза) будучої війни“ мабуть „загроза“ або „жах“ і ціла статейка зі словом „огирки“ зам. огірки (чи не по анальоґії з „кривавий“?).

родження (написане в латинській мові). 2. Свідоцтво зрілости. 3. Куррікулюм віте (опис життя). 4. Свідоцтво моральности (якщо була перерва по зложенню іспиту зрілости). 5. Документ військовий. 6. 3 (три) знимки.

Вступні іспити є на фармації (математика або фізика) і на студії фізичного виховання (біг і скок).

Точніші інформації щодо принять на високі школи в Познані подає тов. Весела Степанія, Маники Шкільникові, п. Дрогобич, а від 15. вересня 1930 р. (устні і писемні) тов. Зарицький Ярема, Познань, вул. П. Вавжиняка 39, II., ліво (адресувати по польськи) за залученням 25 сот. марки на відповідь.

За Виділ:

Ярема Зарицький, прес. референт.

Дописи.

БЕРЕЖАНЩИНА. (Ювилейний концерт у честь Митр. Шептицького). В Лісниках (пов. Бережани) відбувся дня 19. 8. ц. р. в театр. салі чит. „Просвіти" святочний ювилейний концерт у честь Митрополита Шептицького. Концерт почався гимном: „Витай нам наш Архієрею" Ярославенка. Після того виступив місц. парох о. Гр. Качала з сердечною промовою, якою були просто одушевлені присутні, що битком наповнили салю читальні. Дальше були пісні й декламації, реферат п. Демчишина, студ. теол. про ролю й заслуги Владики для нашої церкви й українського народу. Хор мужеський і мішаний під проводом п. М. Тіцького, студ. прав, вивязався як слід зі свого завдання. В другій частині були знова декламації і співи та кінцеве слово господаря і заст. голови чит. „Просвіти" п. І. Легети про життя і заслуги Ювилята. Промову закінчив прелеґент многолітствіям, після того хор відспівав ювилейне „Многая літа".

Учасник.

СТАНИСЛАВІВ. (Українські Ясла). В останніх днях серпня 1930. Чин Сестер Милосердя в Станиславові розпочав будову Українських Ясел на вільній площі при вул. Голуховського ч. 47. Площу подарував на ту ціль станиславівський владика Преосв. д-р Григорій Хомишин. (Площа десятки літ була огородничим заведенням, до війни покійного Вальтера, а по війні Гампля). Будинок буде величавий, двоповерховий, вільно стоячий, з крилом ліворуч у глибину площі, зверненим до сходу і полудня. Для немовлят призначені партер і перший поверх з помічничими улаштуваннями в сутеринах, а черниці (дванацять келій і каплиця) будуть приміщені на другім поверсі. Чудові пляни будови, які викликали подив на засіданні станиславівського маґістрату, виготовив інж. Пежанський. Надзір над будовою веде інж. Володимир Дутка, а виконує будову будівничий Михайло Грицак. До цеї пори містилися Українські Ясла Сестер Милосердя в комірнім, в давнім поміщенні ОО. Редемптористів при вул. Красінського ч. 21, де число немовлят наслідком недостачі місця не виходило поза 30. Варто замітити, що деякі немовлята, покинені діти, одержали в Яслах при хресті не тільки імена, але також прізвища.

КОБАКИ. (Пережитий сезон. — Зазіхання комісаря на громадську землю і будова школи). Є в селі три партії: 1) урядова в 11½ членами, 2) комуністична з т. зв. 14 „свідомими" і 3) спокійний, Богу духа винен нарід, якого дурили комуністичні дурисвіти. Поволи переживається більшовицьке лихоліття села і люди приходять до отверезіння. Багато причинився до цього лист одного кобаччанина з Вел. України, який читало майже пів села про тамошні гаразди. Більшовицький платний провідник утік правдоподібно до Совдепії, деякі сидять за великодні авантури, а його поплечник ховається по кущах перед оком поліції. „Заслуга" тих „свідомих" та „вчених" лежить у тім, що вони спантеличили людей та спровадили постерунок (в селі ніколи не було станиці жандармерії) до села. Село дістало зненавиджену марку більшовицького гнізда і під цим претекстом стало лекше панам з Косова в нашій громаді урядувати. — Не зважаючи на спротив цілого села, комісар Тондель старається перевести ліцитацію громадської толоки (30 моргів). Земля малаб перейти в чужі руки, а кобаччанам далиб потім за те „добру школу". Правда, школа добра річ, але своя рідна — і селяни самі потраплять розпоряджати землею (бо вона є їх власністю), без зазіхань Тонделя, що має ріжні справки за попередньої комісарщини. На 16. п. м. в день ліцитації приїхав люстратор Альс з повіту, оба з комісарем „обнюхали" фронтове поле (чи не під кольонію ?), а люди післали до староства делеґацію зі спротивом і запереченням ліцитації. Делеґація принесла з повіту відповідь, що „ліцитація не була розписана і що староста на ліцитацію не дозволяв і нічого не підписував; вправді — казав староста дальше — воєвода згодився на продаж толоки, одначе її не муситься продавати". Тимчасом Тондель оголосив поновну ліцитацію, перед якою село боронить, як може. Вперто боронить прав села сивоволосий п. Левицький Ярослав, який дістав від старости гостру погрозу за те, що мовляв, виступав проти громадського уряду і т. п. — З фонду будови школи пропало за комісаря Андрука около 18 тис. зол. Колиж депутація просила старосту дозволити вести слідство за пропавшими тисячами, староста на це не згодився. Час би вже добре господарити в громаді і можнаб обійтися без продажі громадського поля. Кобацька громада не потрібувала накиненого секретаря-анальфабета, якому за 8 урядових днів у місяць мусіла платити понад 300 зол. місячно. Тепер тих кілька тисяч придалисяб на будову школи і разом з пропавшими грішми творилиб поважну суму 23 тис. зол.!

Жертви

на будову шпиталя ім. Митр. Андрея.

Виказ 9.

Зложили: 117·22 зол. Ур. пар. Колосянка. По 100 зол.: Ревіз. Союз, Маслосоюз, д-р Данило Сасовер. По 50 зол.: Тов. Мар. Пань Перемишль, от. Качмарський Славсько, д-р Соневицький Ст. Самбір. Д-р Белей (неприйнятий гонорар д-ром Бурачинським) 40 зол. Церков Підлипці 27·30 зол. О. Мих. Клюк Зарудці 25 зол. Тов. „Сила" Доброгостів 20 зол. Церков Славсько 15 зол. По 14 зол.: Ур. парох. Божиків, о. Е. Бобовник. По 13 зол.: Церков Волоське село. По 12 зол.: Ур. пар. Сварочів, церков Волоське село. По 10 зол.: церков Вороців, Гр. Федак, І. Зелени Керія, О. Лятецька Самбір, М. Юрійчук, ур. пар. Солонка, Гурток Молод. Лабде, о. Гр. Домбчевський, о. Микитюк Гаї Стародроцькі, церков Сонів, Коляниковський Катовиці. По 8 зол.: о. Л. Налуковий, церков Гаї Дітковецькі, о. Тимків Баличі под., о. Патрило Задишівка, церков Станіславчик. По 7 зол.: церков Опаушко, ур. пар. Корчин. По 6 зол.: Ур. пар. Стрілків, ур. пар. Боків. По 5 зол.: Паходій Львів, ур. пар. Дітківці, ур. пар. Залаве, О. М. Цурковські, Т. Залеський Стрий, о. В. Клос, ур. пар. Ферлеївка, о. Белкот, ур. пар. Залізці, о. Корпанюр Рівне, о. Зварич Ст. Самбір, ур. пар. Белзець, о. Гр. Воскрес, ур. пар. Залізці. По 4 зол.: Ур. пар. Розгарів, Мих. Ваврик Підкамінь, ур. пар. Чолгани, о. Зварич Залуже, ур. пар. Ферлеївка, ур. пар. Урмань, С. Шпіцер. По 3 зол.: ур. пар. Белзець, ур. пар. Дідушиці Малі, ур. пар. Урмань, ур. пар. Древляни. По 2 зол.: М. Матвіїв Біланка, ур. пар. Любиця, о. Козак Оравчик, ур. пар. Утіховичі, ур. пар. Вишенка Велика, ур. пар. Підярків, ур. пар. Вишнів, ур. пар. Вишнівці, церков Погар, о. І. Татомир, о. М. Денцьо Радванці, ур. пар. Медини, ур. пар. Луна, ур. пар. Мужилів, І. Татомир Підгірці, ур. пар. Вишенка, ур. пар. Вишнів, П. Сімків-Станькова. По 1 зол.: ур. пар. Тахни, о. Жевуський, ур. пар. Рахиня, ур. пар. Воробіївка, І. Лабай Соколяр. — О. Жарський Глудно 9·95 зол., о. д-р Цегельський 11·50 зол., Кооп. Глушів 25 зол., о. Е. Усцький Яселка і Р. Усцький (збірка) по 5 зол.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 2. вересня ц. м. масло експортове 4·30 зол.; десерове 4·20 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·60 зол.

Тенденція цін масла знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, дня 3. IX., год. 8. вечером „Тоска" Пуччінія.

Четвер, 4. вересня, година 8. вечором „Жайворонок".

Малий Міський Театр:

Середа, 3. IX. „Папа кавалер" Карпентера.

Театр „Ріжнородностей" (в Народнім Домі):

Середа, 3. IX. „Перемога".

Кіна.

АПОЛЬО: Парада любови і звукові додатки.
КАСІНО: Королі пустині.
КОЛЬОСЕИ: Нечинне.
КОПЕРНИК: Нове життя.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Нібелюнги.
ОАЗА: Любов козака.
ПАЛЯС: Весілля в Голлівуді.
ПАН: 13 присяглих.
ПАСАЖ: Тисяча долярів нагороди і звукові додатки.
ХИМЕРА: Весна почувань.
ПРОМІНЬ: Загін дочка шейха.
СТИЛЕВЕ: Капітан королівської ґвардії і Людоїди.
ФАТАМОРҐАНА: Тайна трамвасового перестанку.
УТІХА: Бастер Кітон: Чоловік, що крутить і Капітан Гаррд.

Програма радіо.

Четвер 4. IX. 1930.

Варшава (1411,7) 12·35 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Музика. **Берлін** (418) 18·15 Воєнні пісні. **Стокгольм** (436) 19·45 Концерт. **Рим** (441) 21·05 „Кармен". **Прага** (487) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля. **Будапешт** (550) 18·00 Оркестра. **Москва** (1481) 15·30 Твори Бетовена. **Харків** (426) 19·00 Концерт.

За редакцію відповідає Олександер Костин. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.